

Nr 223.

Av herr **Julin, Teodor**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till allmänt resereglemente.

Antagandet av nu gällande provisoriska resereglemente — vilket med obetydliga förändringar varit gällande sedan den 1 augusti 1925 — innebar en radikal förändring av bestämmelserna rörande ersättning till statens tjänstemän för av dem företagna tjänsteresor. Detta skedde i främsta rummet genom införande av förändrade grunder för beräkning av *resekostnadsersättningen*, varigenom dels självkostnadsprincipen härvidlag kom att i huvudsak tillämpas, dels bestämmelser rörande ersättning vid begagnande av de moderna trafikmedlen infördes.

Även i ett annat avseende hade det emellertid blivit nödvändigt att vidtaga förändringar i resereglementet. *Traktamentsersättningarna* voro nämligen icke längre tillräckliga för att bestrida de kostnader, som förorsakades statens befattningshavare vid deras resor i tjänsten. Att ifrågavarande ersättningar enligt 1907 års reglemente voro för låga hade sålunda vid upprepade tillfällen framhållits i riksdagen. De för revision av resereglementet tillkallade sakkunniga framhöllo ävenledes, att det vore icke blott med rättvisa och billighet förenligt utan även av nödtvång påkallat, att en väsentlig förhöjning av traktamentena komme till stånd.

De båda huvudfel, som vidlåde förutvarande resereglemente, nämligen föråldrade bestämmelser för beräkning av resekostnadsersättningarna och för knappt tillräckliga traktamenten, hade emellertid den egenskapen att i viss mån neutralisera varandra. Befattningshavaren kunde nämligen genom att åtnöja sig med ett billigare färdstätt under resa åtminstone i viss mån skaffa sig komensation för förlusterna på grund av traktamentenas otillräcklighet.

Det provisoriska resereglemente, som antogs vid 1925 års riksdag, avsåg att råda bot på dessa missförhållanden, enligt det äldre reglementet såväl beträffande grunderna för resekostnadsersättningen som i fråga om traktamentsersättningarnas storlek. Man kan även säga, att detta i stort sett lyckades beträffande grunderna för resekostnadsersättningarnas utgående. Ersättningen för själva resorna torde nämligen numera i allmänhet, så nära som det överhuvud taget är möjligt, ansluta sig till de verkliga utgifterna.

I ett par fall, där justeringar kunna anses påkallade, framlägges härutinnan förslag i årets proposition.

I fråga om *traktamentsersättningarnas storlek* kan man däremot näppe- ligen säga, att rättvisa skipades genom 1925 års beslut. Den förhöjning i traktamentena för dygn, som beslutades vid 1925 års riksdag, var nämligen i och för sig ganska obetydlig, i det den allenast uppgick till tre kronor i högsta klassen, två kronor i de fyra därpå följande och en krona i den lägsta traktamentsklassen. Genom den uppdelning i dag- och nattractamenten, som samtidigt infördes, gjordes därjämte förhöjningen i de flesta fall illu- sorisk, ja i en mängd fall förbyttes den i minskning. Väsentliga försäm- ringar inträdde genom att traktamentet delvis indrogs vid begagnande av sovvagn, borttagandet av gottgörelse för transport av reseffekter m. m. eller överhuvud taget för den genom införandet av självkostnadsprincipen i fråga om resekostnadsersättningen inträdde minskningen i totalersätt- ningen åt den resande.

Att traktamentena vid tjänsteresor numera äro för låga torde vara obe- stridligt. Även med den yttersta sparsamhet förslå de i många fall icke att täcka nödvändiga utgifter för resorna. Ett exempel torde till fullo visa detta. En tjänsteman i 15:e lönegraden uppbär för närvarande 12 kronor i dygntraktamente och skulle enligt den kungl. propositionen erhålla 13 kronor. Hans nödvändiga utgifter under tjänsteresa torde för dygn räk- nat icke kunna uppskattas lägre än till

för rum	kr. 4: 50
» frukost	» 2: 25
» middag	» 3: 50
» aftonmåltid	» 2: 75
» drickspenningar	» 2: 50
	Summa kr. 15: 50

I de allra flesta fall komma härtill någon eller några av följande utgif- ter, vilka ej synas kunna beräknas lägre än till

för tidningar m. m.	kr. 0: 50
» telefon med hemmet, porto m. m. »	1: —
» transport och förvaring av effekter »	0: 75
	Kr. 2: 25

Till ovanstående belopp bör givetvis läggas den för alla resor, även myc- ket korta, ofrånkomliga kostnaden för ökad slitning av kläder och ökad kostnad för tvätt m. m.

De belopp, som här ovan anförts, avse, såsom förut nämnts, kostnaderna för tjänstemän i 15:e lönegraden. Givet är, att för tjänstemän i högre tjänsteställning motsvarande minimikostnader ligga på väsentligt högre nivå.

Att i alla klasser traktamentena överhuvud taget och särskilt nattrakta- mentena äro otillräckliga framgår även till fullo av de utredningar, som förebragts av i ärendet hörda myndigheter. Sålunda framhåller exempelvis en myndighet i sitt yttrande, att nuvarande nattraktementet »även vid mycket blygsamma anspråk icke förslår till gäldandet av kostnader för natthär- berge och övriga ofrånkomliga utgifter vid överliggning å förrättningsort utom hemorten». Såsom bevis härför anföres, att en verkställd undersök- ning visat, att kostnaderna för natthärberge jämte ofrånkomliga extra ut- gifter för tjänstemännen, under den tid undersökningen avsett, uppgått till ett belopp, som exempelvis för befattningshavare i 15:e lönegraden över- stigit vederbörande tillkommande nattraktementet med i medeltal 2 kr. 47 öre för natt. Även dagtraktamentet anser denna myndighet vara lågt och finner detsamma »åtminstone i de fall, då vederbörande förrättningsman nödgas intaga alla dagens måltider utom hemmet, näppeligen förslå till de med en resa eller vistelse utom stationeringsorten förenade extra utgifterna».

I den kungl. propositionen omnämnes även att åtskilliga myndigheter framhållit otillräckligheten av den nuvarande traktamentsersättningen, sär- skilt nattraktementet, och framställt yrkanden om förhöjning av trakta- mentsbeloppen.

Departementschefen har också i propositionen förklarat sig anse, att »en höjning av traktamentsersättningens belopp icke längre låter sig undan- skjutas». Han har emellertid icke tagit konsekvenserna av sin sålunda ut- talade åsikt. Visserligen föreslår han en synnerligen blygsam förhöjning av nattraktementena, nämligen med en krona för varje traktamentsklass. Denna höjning av traktamentet är emellertid redan i och för sig påtagligen alldeles otillräcklig. Men icke nog därmed, genom de restriktioner i fråga om dagtraktamentets utgående, som föreslås i 17 §, blir höjningen i stort sett endast nominell, eller rättare den förbytes oftast i minskning därige- nom, att i ett synnerligen stort antal fall ett dagtraktamente i praktiken kommer att falla bort. Genom sagda restriktiva bestämmelser tages sålunda den sista marginal bort som överhuvud taget möjliggjort för en tjänsteman att utan personliga uppoffringar företaga resor i tjänsten. De besparingar, som kunnat göras i de fall, då dagtraktamenten ej motsvarats av fulla rese- dagar, hava nämligen hittills kunnat tagas i anspråk för att täcka förlus- terna under andra resedagar. Det är uppenbart, att, när möjligheterna härutinnan försvinna, traktamentena måste göras fullt tillräckliga för att för varje särskild resedag täcka nödvändiga utgifter. Att tjänstemannen av egna medel skall bestrida någon del av sina merkostnader under en tjänsteresa är icke endast obilligt mot honom utan medför även risker för statsverket. Otillräckliga traktamenten kunna nämligen innebära en fres- telse för vederbörande att underlåta eller i det längsta uppskjuta nödvän- diga tjänsteresor. För den överordnade måste det dessutom bliva synner-

ligen svårt att ålägga sina underordnade tjänsteresor, som äro liktydiga med ekonomiska uppoffringar.

För den händelse man icke vill att tjänstemännen under så gott som alla förhållanden skola nödgas av egna medel betala en del av kostnaderna för med tjänsteresa förbundna förrättningar, synes det därför bliva nödvändigt, att man företager en större höjning av traktamentsersättningarna än vad i propositionen föreslagits. Det må i detta sammanhang påpekas, att åtskilliga verksamheter utan att, såsom departementschefen, samtidigt ifrågasätta betydande restriktioner ansett en genomgående höjning av nu utgående traktamentsbelopp med tre kronor nödvändig. Därest restriktionerna enligt 17 § helt eller delvis komma att beslutas av riksdagen, måste i varje fall en höjning med minst sistnämnda belopp framstå såsom ofrånkomlig.

En förutsättning för att restriktionerna enligt den föreslagna § 17 skola kunna anses befogade är sålunda, att minst ovannämnda förhöjning av traktamentena verkställs. Även om så sker, torde emellertid en viss modifiering av de i sagda paragraf föreslagna bestämmelserna bära vidtagas, nämligen i fråga om ersättningen för tjänsteresor, som taga högst 6 dagtimmar i följd i anspråk. Till grund för borttagande av traktamente vid dylika tjänsteresor ligger antagandet, att en dylik resa icke skulle medföra några särskilda kostnader för förrättningsmannen. Detta antagande måste betecknas såsom felaktigt. Frånsett de kostnader, som uppstå vid varje tjänsteresa i form av ökad slitning av kläder och reseffekter, ökat behov av tvätt samt vissa mindre utgifter, torde endast i sällsynta undantagsfall en dylik resa kunna företagas utan att den resande åsamkas merutgifter för intagande av måltid eller annan förtäring. I de fall, då så icke är nödvändigt, föranleder resan så gott som alltid en omläggning av tjänstemannens måltider i hemmet, vilket givetvis också drager med sig ökade kostnader. Endast vid mycket korta tjänsteresor torde merkostnaderna kunna begränsas så, att man skäligen kan påfordra, att tjänstemannen verkställer resorna utan traktamentsersättning. I varje fall synes man icke kunna göra anspråk härpå beträffande tjänsteresor, som taga längre tid i anspråk än tre dagtimmar i följd.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes värdsamt,

att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i det i Kungl. Maj:ts proposition nr 40 framlagda förslaget till allmänt resereglemente, att *dels* traktamentsersättningen jämlikt 2 § 2 mom. förhöjes med två kronor för dygn, varav en krona för natt och en krona för dag, *dels ock* att i 17 § 1 mom. andra stycket samt i samma § 2 mom. siffran 6 ändras till 3.

Stockholm den 12 februari 1929.

Teodor Julin.